

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA QO'LLASHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Bekjanov Sherzod Yuldash ugli

Osiyo xalqaro universiteti magistranti.

Ahmadov Olimjon Shodmonovich

Buxoro pedagogika instituti dotsenti p.f.f.d. (PhD)

ANNOTATSIYA

Bugungi rivojlangan dunyoda pedagogik texnologiyalar, ta'lim-tarbiya sohasida o'z o'rnini olishgan va o'quv jarayonlarini yanada samarali qilishda katta ahamiyatga ega. Bu texnologiyalar, o'quvchilarga interaktiv, o'zlashtirilgan va yangiliklarni qo'llash imkoniyatlarini ta'minlaydi. Maqolamizda, pedagogik texnologiyalar yordamida ta'lim-tarbiya jarayonida qanday imkoniyatlar yaratilishi va ularni qo'llashning pedagogik afzalliklarini ko'rib chiqamiz.

***Kalit so'zlar:** pedagogik texnologiyalar, masofaviy o'rganish, interaktiv mashg'ulotlar, onlayn ta'lim platformalari, monitoring va baholash, o'rganish va amalga oshirish, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga rag'batlantirish, ta'lim-tarbiya jarayonlarini rivojlantirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar.*

ANNOTATION

In today's developed world, pedagogical technologies have taken their place in the field of education and are of great importance in making educational processes more effective. These technologies provide students with interactive, immersive, and innovative learning opportunities. In our article, we will consider what opportunities are created in the educational process with the help of pedagogical technologies and the pedagogical advantages of their use.

***Key words:** pedagogical technologies, distance learning, interactive training, online educational platforms, monitoring and evaluation, learning and implementation, encouraging students to think independently, educational processes development, modern pedagogical technologies.*

АННОТАЦИЯ

В современном развитом мире педагогические технологии заняли свое место в сфере образования и имеют большое значение в повышении эффективности образовательных процессов. Эти технологии предоставляют студентам интерактивные, захватывающие и инновационные возможности обучения. В нашей статье мы рассмотрим, какие возможности создаются в образовательном процессе с помощью педагогических технологий и педагогические преимущества их использования.

Ключевые слова: педагогические технологии, дистанционное обучение, интерактивное обучение, образовательные онлайн-платформы, мониторинг и оценка, обучение и внедрение, поощрение самостоятельного мышления учащихся, развитие образовательных процессов, современные педагогические технологии.

KIRISH

Pedagogik texnologiyalar, o'quvchilarga o'z o'qish mavzusini tanlash, o'zlashtirilgan ta'lim yo'nalishini belgilash, va shaxsiy o'qish qiziqishlari va talabalarning individualligi asosida ma'ruza tayyorlash imkoniyatlarini ta'minlaydi. Virtual darsliklar, onlayn testlar va ma'lumotlar bazalari orqali o'quvchilar, shaxsiy tajribalariga muvofiq o'rganishlari mumkin.

Pedagogik texnologiyalar, amaliyot va virtual dasturlar orqali talabalar uchun masofaviy o'rganish imkoniyatlarini yaratadi. Ular, nazariy bilimni amaliyotga o'tkazish, interaktiv mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning ko'nikma va mahoratlarini rivojlantirishda o'rin oladi.

Onlayn ta'lim platformalari va virtual jadal tizimlari, o'quvchilar, o'qituvchilar va boshqa mutaxassislar orasidagi ish birligini kuchaytirishda katta rol o'ynaydi. Ular, onlayn projeklarda hamkorlik qilish, fikrlashish, va maslahatlashishda talabalarning ijodiylik va jamoaviy muhitlarini rivojlantirishda yordam beradi.

Pedagogik texnologiyalar, o'qituvchilar uchun o'quv jarayonini monitoring qilishda va o'quvchilarning baholarini hisoblashda qulayliklar yaratadi. Onlayn testlar va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari, o'quvchilarning rivojlanishini tahlil qilishda osonlik va samarali yordam beradi.

Pedagogik texnologiyalar, o'quvchilarga o'z fikrlarini ifodalash, yangiliklarni qabul qilish va o'z fikrlarini ijro etish uchun sahna yaratishda o'rin oladi. Virtual dasturlar, darsliklar va loyihalar orqali talabalar o'zlarini yaratish va innovatsiyalar jarayonida ishtirok etishga imkoniyat beradi.

Pedagogik texnologiyalar, ta'lim materiallarini o'zlashtirish imkoniyatini taqdim etadi. Virtual darsliklar, interaktiv animatsiyalar va multimedia materiallar, o'quvchilarning tushunishini yanada chuqurroq rivojlantiradi.

Pedagogik texnologiyalar, o'quv jarayonlarini samarali va o'zlashtirilgan qilishda juda muhim ahamiyatga ega. Ular, o'quvchilarga qulay, foydali va qiziqarli ta'lim imkoniyatlari yaratish orqali, ularni mustaqil fikrlashni rag'batlantirishadi. Bu texnologiyalar o'qituvchilarga ham, yangi va samarali o'quv usullari bilan ta'lim-tarbiya jarayonlarini yanada rivojlantirishda kerakli bo'lib, o'quvchilarni ma'naviy, jismoniy va intellektual rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Ushbu maqolada pedagogik texnologiyalar tarixi va ularning rivojlanish jarayonlari bayon qilingan. AQSHda XX asrning 50-yillarida pedagogik texnologiyalar paydo bo'lgan va ularning rivojlanish davri o'rtasida, 15-20 yil ichida barcha rivojlangan mamlakatlarda ta'lim sohasini qamrab oldi. Keyingi yillarda pedagogik texnologiyadan foydalanish doirasi uzluksiz kengayib bormoqda. Bu davrda pedagogik texnologiyalar ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning (ITT) jadallashuvi bilan ajralib, texnika va texnologiyalarning yangi avlodlari yaratilib, mahsulotlar o'zining o'rtacha murakkabligi va sifati bilan ajrala boshlagan.

Qadimiy filosoflar Suqrot, M.F.Kvantilian, hamda o'rta asr Sharqining buyuk olim-mutafakkirlari tomonidan pedagogik meros bayon qilingan. Bu olimlar shaxsga yo'naltirilgan o'qitishning tarixiy asoslari, qadimiy rim pedagogi M.F.Kvantilian tomonidan shogirdlarga e'tibor va diqqat bilan yondashishni tavsiya etilgan. Shu paytgacha, asrlar davomida shaxsga muhabbat, hurmat, unga yordamlashish xislatlari asosida sivilizatsiya shakllanganligi ko'rsatilgan.¹

Pedagogik texnologiyalar shaxsga yo'naltirilgan o'qitish jarayonlarini o'rganish va rivojlantirishning ahamiyatini ko'rsatib beradi. Ma'lumotlarga ko'ra, bu texnologiyalar o'quvchilar orasidagi qadriyatlarga, teng huquqlilikka asoslangan munosabatni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu esa, o'qituvchiga pedagogik texnologiyalarning o'zagi va ularni o'rganishning muhimligi haqida aniq tasvirlash imkonini beradi.

Yangi pedagogik texnologiyani mazmun-mohiyati, muammo va yechimlarini DTS asosida o'qitiladigan fanlarni o'rganish jarayoniga qo'llash usul va uslublarini ishlab chiqish va joriy etish davr talab qiladi. Bu esa, o'qituvchi uchun o'rganish va amalga oshirish jarayonlarini tashkil etishda yaxshi bir boshlang'ich bo'ladi.

¹ N.X. Avliyakov, N.N. Musaeva. Pedagogik Texnologiya. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan «Tafakkur Bo'stoni» Tashkent – 2012.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'quvchi (talaba) bilish faoliyatini maqsadga muvofiq tashkil etish va amalga oshirishga oid fan asoslari bo'yicha pedagogik loyihalarni ko'zda tutadi. Bu, o'qituvchi uchun o'rganishning muhim qismidir, chunki pedagogik loyihalar o'qituvchilarni tashqi dunyo bilan bog'liq, ma'naviyatli, o'ziga xos ta'lim jarayonlarini o'rganish va amalga oshirish uchun yo'l ochadi. Pedagogik texnologiyalar metodikadan farqli jihatlari, oldindan loyihalanish va yakuniy ijobiy natija kafolatlanishni o'z ichiga oladi. Mezon esa o'quv materialini o'zlashtirish darajasi hisoblanib, har bir mashg'ulot didaktik masalalarni aniq o'rnatish va ularni hal etish texnologiyasi asosi didaktik jarayon samarasi bilan ta'minlanadi. Bu, o'qituvchilar uchun o'rganishni osonlashtirib, faollashtirish va natijalarni chuqur tahlil qilishga imkon beradi. Shuningdek, berilgan ma'lumotlar o'quvchiga pedagogik texnologiyalar rivojlanishi, ularni o'rganish va amalga oshirish jarayonlarini tashkil etishda qanday muhim va qo'llaniladigan bo'lib qolishini o'rgatadi.¹

Oliy ta'lim tizimida faoliyat ko'rsatayotgan o'qituvchi uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ta'lim-tarbiya jarayonini faollashtirish usullari, va o'qitiladigan fanlar bo'yicha sifatli bilim, ko'nikma va malakalarni hosil qilishni ta'minlovchi pedagogik usullar katta ahamiyatga ega. Bu usullar, o'qituvchi uchun yaratilgan mohiyati, maqsadi va vazifalari bilan bir qatorda tasavvur etilgan.

O'qituvchi, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'rganib chiqib, ular haqida ilmiy asoslangan ma'lumotlar, amaliy yo'llanmalar ishlab chiqishi, ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalarini o'zlashtirish jarayonlarini tashkil etishi, va uni ta'lim tizimiga joriy eta olishi kerak. Bu texnologiyalar quyidagi bo'limlarni o'z ichiga oladi:

1. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar:

Ilmiy-nazariy asoslari.

Rivojlanish tarixi.

Ta'lim jarayoniga texnologik yondashish.

2. Didaktik qonuniyatlar:

O'qitiladigan fanga tegishli ilg'or o'qitish texnologiyalari.

Didaktik jarayonni ma'lum vaqt chegarasida loyihalanishi.

3. O'qitishning faol metodlari:

Uy vazifalarini maqsadli, tashxisli va aniq o'quv element turi tarzida berish.

Texnologiya loyihalarining mantiqiy tuzilmasi, korreksiyasi.

4. Tadbir va ishlar:

O'quv maqsadlari tavsiyanomasini ishlab chiqish.

¹ Axmedov Q.M., Ismoilov O.A. Yangi pedagogik texnologiyalar va ularni joriy qilish muammolari.

https://kitobsevar.uz/kxpv/xrpt_lmrtodrta22idcgn65ehurzo0z7nga1urjav2uvsk6xmbao86ueob55bs2p12fkipk5h6p1g.kl.pdf

Test topshiriqlarini talaba faoliyat darajalariga mos holda tuzish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lish.

Internet kompyuter tarmog'idan foydalanish.

O'quv jarayoniga elektron pochtdan foydalanish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lish.

5.Reyting nazorati va baholash:

Talabalarning bilimlarini obyektiv baholashning bilishi.

Oliy ta'lim muassasalaridagi o'quv-tarbiya jarayonida modulli ta'lim texnologiyasi, hamkorlikda o'qitish texnologiyasi, didaktik o'yin texnologiyalari, muammoli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish yo'llari ishlab chiqilgan.

Bu rivojlanishlar respublikamizda oliy ta'lim tizimini yangi bosqichga ko'tarmoqda, ta'limning yangi yondashuvlariga va talabalarni mustaqil o'qishlariga e'tibor qaratmoqda. Oliy ta'lim tizimi professor-o'qituvchilarning mahoratini oshirishga qaratadi va fan va ishlab chiqarishni integratsiyasini, mustaqil o'qitishning chegaralarini kengaytirishda samarali yondashuvlar ko'rsatmoqda. Bu esa yangi o'quvchilarni kasbiy bilim va malakalarga ega qilishning asosiy shartlaridan biridir.¹

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, pedagogik texnologiyalar va ularni o'rganishning muhimligi, oliy ta'lim tizimida o'qituvchilar uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati haqida ma'lumot beradi. Maqolada pedagogik texnologiyalar tarixi, ularning rivojlanishi, o'qitish jarayonlarini o'rganish va rivojlantirish, yangi pedagogik texnologiyalar mazmun-mohiyati, muammo va yechimlarini o'qitiladigan fanlarni o'rganish jarayoniga qo'llash usul va uslublarini ishlab chiqish, oliy ta'lim muassasalaridagi o'qituvchilar uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning muhimligi bayon qilinadi.

O'qituvchilarning pedagogik texnologiyalarni o'rganish, o'zlashtirish va amaliyoti jarayonlarini tashkil etishda ular uchun qanday yordam bermoqda ekanligini aks ettiradi. Ushbu texnologiyalar, o'qituvchilar va o'quvchilar orasidagi munosabatlarni rivojlantirish, masofaviy o'rganish imkoniyatlarini yaratish, faol metodlarni qo'llash, tahlil qilish va baholashda osonlik yaratish bo'yicha muhim ta'sirlarni ko'rsatadi.

Bundan tashqari xulosa qilib aytish kerakki, o'qituvchilarga pedagogik texnologiyalar orqali o'quv jarayonlarini samarali va o'zlashtirilgan qilish,

¹ H.T. Omonov, N.X. Xo'jayev, S.A. Madyarova, E.U. Eshchonov. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent «IQTISOD-MOLIYA» 2009. O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 5A340605 — «Xalqaro moliya» mutaxassisligining magistrantlari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan.

o'quvchilarni muhim bilim va malakalarga ega qilish, talabalarning o'z fikrlarini ifodalash va innovatsiyalar jarayonida ishtirok etishlari uchun qanday imkoniyatlar yaratish mumkinligini ta'kidlaydi.

Maqoladan xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim tizimida faoliyat ko'rsatayotgan o'qituvchilar uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning katta ahamiyati va ularni o'rganishning muhimligi ko'rsatilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. N.X. Avliyakov, N.N. Musaeva. Pedagogik Texnologiya. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan «Tafakkur Bo'stoni» Tashkent – 2012.

2. Axmedov Q.M., Ismoilov O.A. Yangi pedagogik texnologiyalar va ularni joriy qilish muammolari.

https://kitobsevar.uz/kxpv/xrpt_lmrtodrta22idcgn65ehurzo0z7nga1urjav2uvsk6xmbao86ueob55bs2p12fkipk5h6p1gkl.pdf

3. H.T. Omonov, N.X. Xo'jayev, S.A. Madyarova, E.U. Eshchonov. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent «IQTISOD-MOLIYA» 2009. O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 5A340605 — «Xalqaro moliya» mutaxassisligining magistrantlari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan.

4. Shodmonovich A. O. Education in the emirate of bukhara (based on the life and work of the rulers) //Academicia: an international multidisciplinary research journal. – 2020. – T. 10. – №. 12. – С. 1224-1227.

5. Ahmadov O. БУХОРО АМИРЛИГИДА ЯНГИ УСУЛ МАКТАБЛАРИ ФАОЛИЯТИ. ЮТУҚЛАРИ ВА МУАММОЛАР //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.

6. Ахмедов О. Ш. ОБРАЗОВАНИЕ В БУХАРСКОМ ЭМИРАТЕ (НА ОСНОВЕ ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСТВА ПРАВИТЕЛЕЙ) //Вопросы науки и образования. – 2021. – №. 6 (131). – С. 10-13.

7. Ahmadov O. БУХОРО БОСМАХОНА ВА НАШРИЙОТЛАРИГА ТЕХНИКА СОHASIDAGI YANGILIKLARNING KIRIB KELISH TARIXIDAN (1920-1924-YILLAR) //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.

8. Ahmadov O. XIX аср охири-XX аср биринчи чорагида Бухорода таълим-тарбия тизимининг манбавий асослари ва адабиётлар таснифи //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 4. – №. 4.

9. Аҳмадов О. Ш. МОЛОДЕЖЬ, ВЛАСТЬ, ОБЩЕСТВО: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ.

10. Ражабов ҚҚ, И. Қ., Исмаилов, А. Ф., Ахматов, А., Амонова, Ф., Жумаев, Р. Ғ., Аҳмадов, О. Ш., ... & Исамова, П. Ш. ТАЪЛИМ ВА ИННОВАЦИОН ТАДҚИҚОТЛАР ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ EDUCATION AND INNOVATIVE RESEARCH.

11. Olimjon A. БУХОРОДА ЯНГИ УСУЛ ТАЪЛИМ–ТАРБИЯ МУАССАСАЛАРИНИНГ ТАШКИЛ ТОПИШИДАГИ ЖАДИД МАЪРИФАТПАРВАРЛАРИНИНГ ЎРНИ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2023. – Т. 30. – №. 30.

12. Khasanov, Ahmadov O. Sh. "MAHMUDXO ‘JA VENBUDIY–TURKISTON JADIDCHILIK HARAKATI YO ‘LBOSHCHISI." MODELS